МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Харків, 27 жовтня 2026 року

Харків – 2026

Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю

м. Харків, 27 жовтня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 614(477)(082)
Г87

Затверджено вченою радою ХНМУ
Протокол № 10 від 29.10.2026 р.

Редакційна колегія: Наконечна О. А., Нестеренко В. Г., Огнєв В. А., Помогайбо К. Г., Мартиненко Н. М.

Г87 Громадське здоров'я в Україні: проблеми та рішення «Томілінські читання»: матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 27 жовтня 2026 р. / ред. кол.: О. А. Наконечна, В. Г. Нестеренко, В. А. Огнєв та ін. Харків, 2026. 588 с.

DOI: 10.5281/zenodo.24249730.

УДК 614(477)(082)

© Харківський національний медичний університет, 2026
© О.А. Наконечна, В.Г. Нестеренко, В. А. Огнєв та ін., 2026

Комар О.М.
Еволюція психологічної науки: від класичних парадигм до концепції гібридної психотерапії в епоху цифрових технологій..... **510**

Журавель Я.В.
Цифровізація медичної освіти: розробка електронного курсу з формування комунікативних компетентностей на платформі Moodle..... **513**

СЕКЦІЯ 10.
СТУДЕНТСЬКА НАУКА

Аветисян К.М., Филипась Н.Г., Трегуб П.О.
Куріння як ключовий фактор ризику карциноми легень: дослідження Долла та Гілла 1950 року..... **516**

Гура Д.М., Трегуб П.О.
Роль вакцинації у профілактиці інфекційних захворювань..... **519**

Starkova V.D., Trotsenko O.V., Starkova I.V.
The Phenomenon of the Kyiv-Pechersk Lavra as a Factor of Patriotic Formation of Medical Students **522**

Старіченко Є.С., Бухмін О.О., Трегуб П.О.
Цифрове перенавантаження та його вплив на фізичне психоемоційне самопочуття студентів..... **524**

Сокол М.М., Трегуб П.О.
Медико-соціальна оцінка впливу екранного часу на якість сну та суб'єктивне благополуччя студентів-медиків

та лікарів-інтернів..... **527**

Das Siya, Firke Lokesh, Vlasyk Lyubov
Patterns of caffeine consumption among foreign students and their awareness of its potential effects..... **531**

Томаровська В.С., Трегуб П.О.
Вплив повітряних тривог на рівень концентрації студентів-медиків під час занять..... **532**

Розумович Б.Ю., Нестеренко Р.В.
Особливості підготовки майбутніх лікарів до надання допомоги за стандартами TCCC (Tactical Combat Casualty Care) у вищих медичних навчальних закладах..... **535**

Лисицька С.С., Мисан Р.Р., Трегуб П.О.
Ставлення студентської молоді до профілактичних медичних оглядів..... **538**

Ашихмін О.Г., Іванова Т.В.
Психологічні аспекти супроводу військовослужбовців у процесі реінтеграції до цивільного життя..... **540**

Сокол К.М.,Трегуб П.О.
Дослідження рівня суб'єктивного благополуччя та емоційного вигорання серед студентів-медиків..... **544**

Чеботенко О.Р., Усенко С.Г
Громадське здоров'я та екстрене реагування: порівняльний аналіз суб'єктивної та об'єктивної готовності молоді до надання домедичної допомоги..... **548**

Юркова Ю.О., Трегуб П.О.
Евтаназія як медико-соціальна та етична проблема..... **550**

Погребняк О.О., Іванова Т.В.
Нейробіологічні особливості функціонування острівцевої кори при суїцидальних намірах у контексті сучасної медичної науки..... **553**

Вакуленко А.І., Міщенко М.М.
Сучасні детермінанти ризику розвитку інсульту та їх медико-профілактичне значення..... **556**

Потапова Г.В., Трегуб П.О.
Онлайн-самодіагностика та її вплив на ставлення населення до власного здоров'я..... **559**

Mishchenko S.O., Mishchenko M.M., Mishchenko O.M.
Mental health and academic functioning of medical students during war: implications for medical education in Ukraine..... **561**

Пальваль А. О., Трегуб П. О.
Фактори ризику для здоров'я у медичному середовищі..... **565**

Наукове видання

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали IX науково-практичної конференції з міжнародною участю

References:

1. Pulla A., Syed A., Bolisetti V. Patterns of caffeine consumption among medical undergraduates in Secunderabad, Telangana, India. *J Educ Health Promot.* 2024; Vol. 13. P.280.
2. Caffeine intake and awareness of its adverse effects: Insights from the medical students at the University of Tabuk / O. S. El Seifi et al. *PloS one.* 2025. Vol. 20,10. P. e0335391.

Томаровська В.С., Трегуб П.О.
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна

ВПЛИВ ПОВІТРЯНИХ ТРИВОГ НА РІВЕНЬ КОНЦЕНТРАЦІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ

Актуальність. Повномасштабне вторгнення в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, справляє значний вплив як на фізичне, так і на психологічне здоров'я населення країни [1].

Однією з груп ризику є здобувачі освіти, зокрема медичних спеціальностей, у яких спостерігається сумація стресу від навчального процесу та постійних повітряних тривог із загрозою обстрілів. Майбутня професія лікаря вимагає від студентів високого рівня концентрації уваги, однак в умовах війни виникає проблема, наслідками якої є погіршення фокусування уваги майбутніх фахівців і зниження рівня їхньої академічної успішності, що безпосередньо впливатиме на їхню подальшу практичну діяльність [2,3].

Мета і завдання: оцінити взаємозв'язок між повітряними тривогами та рівнем концентрації уваги студентів-медиків під час навчального процесу.

Матеріали та методи: Було проведено анонімне опитування серед студентів медичних університетів щодо впливу повітряних тривог на їх рівень концентрації під час занять. В опитуванні прийняло участь 118 студентів медиків з різних вищих навчальних закладів та областей України.

Отримані результати: Під час дослідження було опитано 118 осіб з яких 78,8% склали жінки, а 21,2% чоловіки. Більшість опитаних, а саме 72% зараз навчаються на 1 або 2 курсі, 27,1% на 3 або 4 курсі і 0,9% на 5 чи 6 курсі. Під час опитування було встановлено місце перебування респондентів: 55,9% респондентів на даний час перебувають у східній частині країни, 23,7% в західній частині, 10,2% в центральній, 8,5% в північній частині і 1,7% в південній частині України. Більшість опитаних (85,6%) відзначили, що під час початку повітряної тривоги вони не переходять до укриття і залишаються на своїх місцях. Такий великий відсоток можна пояснити тим, що 65,3% опитаних навчаються в дистанційному форматі, 21,2% в змішаному і лише 13,6% виходять на пари до університету. 73,7% студентів відзначили, що в їхньому регіоні повітряні тривоги починаються кожен день під час занять. Також у 69,5% опитаних під час тривоги деколи можуть виникати проблеми з електропостачанням або з інтернет зв'язком, більшість з них вважає, що ця проблема суттєво впливає на ефективність їх навчання.

За 5-бальною шкалою (де 1 – постійна втрата концентрації, 5 – стабільна концентрація) оцінено вплив повітряних тривог на зосередженість студентів під час навчальних занять. Високий рівень концентрації (4–5 балів) зафіксовано у 57,7% респондентів, що свідчить про збереження їхнього психоемоційного ресурсу. Середній рівень (3 бали) відзначили 28,8% опитаних, тоді як низький (1–2 бали) – 13,5%.

Аналіз здатності засвоювати навчальний матеріал показав, що більшість студентів (50,8%) не відзначають негативного впливу повітряних тривог, тоді як 37,3% вказують на труднощі із засвоєнням лише складних тем. Понад три чверті опитаних (n=94; 79,7%) вимагають не більше 5 хвилин для відновлення навчальної діяльності після відбою тривоги. Це узгоджується з даними щодо часу на самостійну підготовку: у 44,1% респондентів він залишився незмінним, а у 39,0% лише незначно збільшився.

Під час дослідження також з'ясовано психоемоційні стани, що супроводжують студентів під час навчання в умовах частих повітряних тривог. У структурі виявлених порушень переважають: розлади сну

(51,7%), відчуття постійної внутрішної тривоги (48,3%) та хронічна втома (39,8%). Про відчуття «вигорання» повідомили 33,1% опитаних, а про зниження мотивації до навчання – 28,8%. Лише 22,0% респондентів зазначили відсутність будь-якого з перелічених негативних психоемоційних проявів.

Висновки: Незважаючи на збереження високого рівня суб'єктивної концентрації уваги під час у більшості студентів, значна частка респондентів демонструє наявність схованого психоемоційного напруження (розлади сну, внутрішня тривога, хронічна втома, емоційне вигорання та зниження навчальної мотивації). Це свідчить про використання компенсаторних механізмів адаптації, що в довгостроковій перспективі створює високі ризики декомпенсації та зниження якості здобуття вищої освіти.

Перелік використаних джерел:

1. War on Ukraine: Impact on Ukrainian Medical Students / B. S. Srichawla, M. A. Tabari, M.-A. Găman et al. *International Journal of Medical Students*. 2022. Vol. 10, iss. 1. P. 15–17. DOI: https://doi.org/10.5195/ijms.2022.1468
2. Огоренко В., Шорніков А. Вплив тривоги і депресії на психічний стан здобувачів медичної освіти під час воєнного стану. PMGP [інтернет]. 29, Грудень 2023 [цит. за 21, Вересень 2026]. № 8(4). доступний у: https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/453
3. Academic performance, perceptions, and motivations of medical PhD students in Ukraine during wartime: a mixed methods study / I. Kuchyn, K. Bielka, L. Lymar, L. Puljak. *BMC Med Educ*. 2024 Dec 5. Vol. 24, iss. 1. P. 1421. DOI: https://doi.org/10.1186/s12909-024-06400-3. PMID: 39639325; PMCID: PMC11619430.

Розумович Б.Ю., Нестеренко Р.В.
Навчально-науковий інститут професійної освіти Національної академії Національної гвардії України, м. Харків, Україна